

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi kar

BÖLCSÉSZ AKADÉMIA

**Kurrens témák a bölcsészet- és
társadalomtudományok köréből**

A 2022 őszi szemeszter előadásai

Az előadássorozatra az NTP-HHTDK-22-0045 azonosító számú, Az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, valamint tudományos műhelyein való részvétel és a lebonyolítási feladatok ellátása című pályázat keretében kerül sor.

A program támogatói:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

A program szervezője:

https://ktdt.btk.pte.hu/tartalom/pte_bolcsesz_akademia
<https://btk.pte.hu/hu/ktdt/pte-bolcsesz-akademia>

1. 2022. szeptember 21. 18:00, H-előadó (Ifjúság útja 6.)

BÁLING PÉTER, tudományos munkatárs PTE BTK TTI Középkori és Koraiújkori Történelmi Tanszék

Dinasztikus család - rokonok és barátok a korai Árpád-korban

Rezümé

Szent István király koronázásától kezdve egészen Szent László és Kálmán királyok uralkodásáig a Magyar Királyság történetét jórészt az Árpádok családi konfliktusa alakította. E viszályok minden generáció során rendre kiújultak. Az uralkodó dinasztia belüli családi torzalkodások ugyanakkor mind Csehország, mind Lengyelország esetében is megfigyelhetők. Az előadás során az említett országok uralkodó dinasztiáinak (Árpádok, Přemyslidák, Piastok) összehasonlításában igyekszem felvillantani a középkori családmódellet érintő legújabb társadalomtörténelmi kutatások eredményeit, amelyek nemcsak az egyes családtagok közti genealógia viszonyok feltárásán alapulnak, hanem a hatalom öröklésének a kérdése (senioratus, primogenitura), az egyes családtagok jogai, illetve kötelezettségei (consilium, auxilium) is terítékre kerülnek.

Életrajz

Báling Péter 1977-ben született Mohácson. Középkorai tanulmányokat Pécsen, a Leőwey Klára Gimnázium német tagozatán folytatott, ahol 1996-ban érettségizett. Egyetemi tanulmányait a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, történelem szakon kezdte meg 1996-ban, diplomáját 2004-ben vette kézhez. 2013-ban nyert felvételt az Interdiszciplináris Doktori Iskola Középkori és Koraiújkori Történelmi Programjára. Doktori disszertációját 2019-ben védte meg.

2015-től, doktori tanulmányaival párhuzamosan a Középkori és Korai Újkori Történelmi Tanszéken oktat, 2017 szeptemberétől a Bagi Dániel által vezetett „Középkori német nyelvű elbeszélő források - Magyarország Műgeln Henrik (Ungarnchronik), Ottokár aus der Gaal (Chronik) és Jakob Unrest (Ungarische Chronik) c. művében” elnevezésű kutatási projektben dolgozik mint tudományos segédmunkatárs. Emellett a Kiss Gergely által vezetett DeleGateOnline adatbázis fejlesztésében és technikai megvalósításában is tevékenyen részt vesz, illetve az MTA-ELTE-PTE közreműködésében megvalósuló Magyarország Egyházi Archontológiája 1000-1382 nevű kutatócsoportban tudományos munkatársként tevékenykedik.

Kutatási területe kiterjed az Árpádok dinasztikus kapcsolataira, az Árpád-házi királyok genealógiájára és általában az Árpád-kori Magyarország és Európa viszonyára. E tárgykörben 2015-ben szeptemberében a Herder Institut jóvoltából rövid ideig a Marburgban kutathatott.

2015-től rendszeresen publikál tanulmánykötetekben és szakfolyóiratokban.

2. 2022. október 19. 18:00, H-előadó (Ifjúság útja 6.)

GÁLÓSI ADRIENNE, habilitált egyetemi docens, PTE BTK Filozófia, Művészetelméleti és Klasszikus Tanulmányok Intézet, Esztétika és Kulturális Tanulmányok Tanszék

A rajzolás ontológiájához

Rezümé

Az előadás a közelmúlt művészettörténetéből emel ki néhány meghatározó alkotót, akiknek munkáiban a rajz központi jelentőségű. Arra kíván példákat mutatni, hogy a '60-as évek konceptuális művészetétől kezdve, hogyan lett a rajz kevésbé mint kép, hanem elsősorban mint nyomhagyás, törlés, felesleg és többlet kettősségének hordozójaként a reprezentáció, a jelen- és távollét, a művészi idő és az idő ábrázolása kérdéseinek kulcsfontosságú megjelenítőjévé. A

példákban bemutatott rajz(olás) sajátos létmódja az ábrázolástól függetlenül képes felhívni a figyelmet a műalkotás befogadását lehetővé tevő intézményi keretre, vagy a történelem tanúsításának problematikáját magán megmutatni. Az installációvá váló absztrakt minimalista rajzoktól (Sol LeWitt), amelyek a rendszer kidolgozásában és nem annak létrehozásában jelölik ki a maguk művészi feladatát, a sajátos rajzi technikával létrehozott animációs filmekig (William Kentridge) olyan példákat mutat be az előadás, amelyekben a médium kérdései a XX. századi filozófiai gondolkodás (Derrida, Serres) meghatározó fogalmaival találkoznak.

Életrajz

Gálosi Adrienne a BTK Esztétika és Kulturális Tanulmányok Tanszékének oktatója. Kutatási területe a modern és kortárs esztétikai és művészetelméleti kérdések. A művészettörténet képzés vezetője.

3. 2022. november 9. 18:00, H-előadó (Ifjúság útja 6.)

V. GILBERT EDIT, habilitált egyetemi docens, PTE BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék

Az orosz irodalom birodalmi tudata - és a másik oldal

Rezümé

Az Ukrajnát sújtó orosz agresszió véresen aktuálissá teszi azt a permanensen, de legalábbis látenszen jelenlévő kérdést, hogy az orosz irodalom és kultúra mely aspektusai rímelhetnek egy ilyen akcióra, azaz milyen kulturális ideológiákat aktivizál a mostani propaganda. A világ orosz irodalommal foglalkozó kutatói, fordítói kétségbeesve szemlélik, hogy valósággá válnak azok a tendenciák, amelyek az utóbbi háromnegyed évszázadban jobbra inkább már (bár tudjuk, ez sem igaz) szövegekben lakozó orosz birodalmi aspirációkkal függnek össze. Azt a paradoxont igyekszem kibontani, láttatni és felfejteni, amely az univerzális igazság őrzését összekapcsolja a hazafisággal, s a mély, általuk tudott bölcsesség képviselőjének jogosultságérzetében háborús akciójuk legitimálására használható. Ehhez áttekintem kollektív identitásuk tartóoszlopait. A közös szláv kultúra bölcsőjének felfogott Kijevi Rusz ideájához való nemcsak szimbolikus, hanem területi ragaszkodást, a történelmükön átvonuló birodalmi eszmét, a pánszlávizmust, a nyugatos-szlavofil ellentétet, az állami szintre emelt pravoszláviát, a 2. világháborúban megélt, a fasizmust hatalmas áldozatok árán legyőző szerepük vélt alulértékelését, majd a gorbacsovi ösbűnt: a birodalom elengedését és a putyini ellenerő üdvözlését sorolom ide. A kultúra- és eszmetörténeti, vallásbölcseleti tendenciákat szépirodalmi műveikkel dialógusba hozva töprengésemben arra keresem a választ, van-e „másik oldal”. Miként egyeztetik össze az intelligencia különböző körei a terjeszkedő, messianista törekvéseket az élet szentségének és a másik tiszteletben tartásának eszményével? A klasszikus, a modern és a kortárs orosz irodalom (Tolsztoj, Dosztojevszkij, Csehov, Andrejev, Bulgakov, az újrealisták, Ulickaja, Sz. Alekszijevicev stb.) által megformált világképek és alkotóik alanyi, publicisztikai, ideológiai megnyilvánulásai közti korreláció értelmezésekor bevonom azokat a társadalmi diskurzusokat, amelyek összeolvasása révén talán kitapinthatóbbá válik e háború társadalmi támogatottságának némely szellemi támasztéka.

Nem ígérem, hogy feloldható lesz a kínzó ellentmondás, aminek egyik felét éppen Dosztojevszkijtől ismeri a világ. Egyetlen emberélet elvétele nem igazolható, egyetlen gyermek könnye nem engedhető meg semmilyen eszme megvalósításának oltárán.

Életrajz

V. Gilbert Edit (1963) a PTE BTK Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszékének habilitált egyetemi docense. 1986-tól (ekkor végez a JATÉ-n magyar-orosz szakon) a pécsi egyetem oktatója. Kutatási és oktatási területe a modern és kortárs világ- és magyar irodalom; szűkebben Csehov, Bulgakov, az orosz szimbolizmus és ezüstkör, valamint a 20. és 21. század orosz kultúrája. Ruszista és komparatista; a húsz éve alakult, többnyelvű – A perifériáról a centrum. Világirodalmi áramlás a 20. század középső évtizedeitől /, Trends in World Literature from the Middle Decades of the Twentieth Century to the Present. From Periphery to Centre. Pécs – nemzetközi, interszubjektív, hipertextuális kiadványsorozat létrehozója és szerkesztője, a PTE Kortárs Világirodalmi Kutatócsoportjának vezetője. Három saját könyve (–A Tanítvány, a Krónikás és az Áruló. Utak A Mester és Margaritához, 2001, –Az együttérzés irodalmi és vonzatai, 2014, –Опыты инопрочтения. Москва, 2019) van, kilenc szerkesztett kötete jelent meg (pl. – Embertan és irodalom. Elbeszélésbe oltott gének Ljudmila Ulickaja regényeiben, 2005 –), legutóbb a pécsi évfordulós konferencia tanulmányai Szabó Magda száz éve címmel, 2019).

Foglalkozik a műfordítás elméletével és gyakorlatával (három Ulickaja-regény átültetője magyarra), alkalmazott irodalomtudománnyal, irodalomterápiával, ezek módszertanát két elektronikus tankönyvben foglalta össze. Könyv- és színikritikákat, esszéket is publikál, tudósításokat ír kulturális eseményekről. A Pécs-decentrum Kulturális Egyesület vezetője, a Másfél méter távolság kulturális-közérzeti blog szerkesztője. Számos magyar és külföldi konferencia szervezője, előadója, szekcióvezetője, vendégoktató volt európai, ázsiai, amerikai egyetemeken.

4. 2022. november. 16 18:00, H-előadó (Ifjúság útja 6.)

SÁRI B. LÁSZLÓ, habilitált egyetemi docens, PTE BTK, Anglisztika Intézet, Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke

Az amerikai poszt-posztmodern próza alakzatai

Rezümé

Az előadás arra tesz kísérletet, hogy bemutassa az amerikai kortárs regényíróknak posztmodern elődeikre adott reakcióit, s érzékeltesse, hogy ezek mennyire alapvető szinten épültek be világlátásukba és szövegalkotási eljárásaikba. Három, paradigmaticusnak is tartható példa – David Foster Wallace, Ben Lerner és Jennifer Egan egy-egy regényrészletének – kontextualizálása és értelmezése révén az előadás igyekszik felvázolni, hogy a poszt-posztmodern amerikai próza hogyan kezeli a fikció és a valóság különbségtételének, a reflexiónak és az (olvasói) affektusnak, az érzelmi reakció kiváltásának irodalmon kívül is messze mutató, kortárs problémáit.

Életrajz

Sári B. László amerikanista, irodalomtörténész, kritikus, műfordító, az Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszékének docense. Fő kutatási és oktatási területei a kortárs amerikai próza, a kritikai kultúrakutatás, az irodalomelmélet és a brit filmtörténet. Könyvei a Kalligram Kiadónál, A Debreceni Egyetemi Kiadónál és a Balassi Kiadónál láttak napvilágot. Legutóbbi kötete a Mi jön a posztmodernre? Változatok a posztmodern utáni amerikai fikciós prózára 2022-ben elnyerte az MTA BTK Irodalomtudományi Intézet Erdődy Edit-díját.

5. 2022. november 30. 18:00, H-előadó (Ifjúság útja 6.)

FÜZÉR KATALIN, habilitált egyetemi docens, PTE BTK, Társadalom- és Médiatudományi Intézet, Szociológia Tanszék

Globális társadalmi egyenlőtlenségek: bizalom és digitalizáció

Rezümé

A digitális átalakulást világszerte felerősítette a COVID-19 pandémia. Immáron nem csak az erőforrásokban gazdag rétegek és szervezetek hagyatkoznak a digitalizált megoldásokra (pl. a videó-konferenciára a megbeszélések, tárgyalások, vagy éppen az oktatás lebonyolításában), hanem a pandémiával együttjáró lezárások és korlátozások időszakában a világ népességének nagy része megtapasztalta, hogy a három digitális szakadék melyik oldalán helyezkedik el. Milyen minőségű a hozzáférése az internethez és a digitális eszközökhöz, mennyire rendelkezik a használatukhoz szükséges kompetenciákkal, továbbá milyen előnyös (vagy éppen előnytelen) hozadéka van életében, munkájában, tanulmányai során a digitális megoldások alkalmazásának, avagy azok hiányának. A rendelkezésre álló nemzetközi adatok alapján az előadás megrajzolja a digitalizált, a hagyományos ipari modernizációval jellemezhető, valamint a tradicionális társadalmak profilját. Az összehasonlító elemzés kitér a társadalomszervező erővel bíró bizalmi mintázatokra is: milyen típusú társadalmakban dominál a partikuláris bizalom, melyek esetében van döntő szerepe az általánosított interperszonális bizalomnak, illetve hogyan alakulnak a nagy intézmények működéséhez szükséges intézményi bizalom mintázatai? A társadalmi és a gazdasági prosperitás szempontjából milyen jelentősége van a bizalmi mintázatoknak és a digitalizáltság szintjének?

Életrajz

Füzér Katalin az ELTE-n diplomázott szociológiából, doktori fokozatát az Ivy League körében tartozó University of Pennsylvanián szerezte politikatudományból, habilitációjára a Debreceni Egyetemen került sor szociológiából. Felsőfokú tanulmányokkal és kutatómunkával külföldön (Beloit College, University of Amsterdam, University of Pennsylvania, Freie Universität Berlin, Max-Planck-Institut Frankfurt am Main) töltött évek után 2001-ben tért vissza Magyarországra, azóta a PTE Szociológia Tanszékén oktat, kutat, jelenleg tanszékvezetőként és szakfelelősként is közreműködik a #pécsiszociológus műhely munkájának szervezésében. Kutatási területei közé tartozik a bizalom, a társadalmi tőke, a digitális átalakulás, valamint az innovációs folyamatok, illetve az ezekkel a területekkel kapcsolatos EU-s, nemzetközi és hazai közpolitikák.